

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5000 ภายใน 15666 โทรสาร 0-2259-6172

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวันที่ 18 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2560 หน้า 13 มูลค่าข่าว 1,054,713.-

ส่วนวิเคราะห์และสื่อสารองค์กร ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูรายละเอียดได้ที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

บรรคัชัย-สุจิตต์ เขวนกอดน่อง 'วัดโพธิ์โสภณภาพ'

ย้อนฉากประวัติศาสตร์ ถอดรหัสสถาปัตยกรรมโกสินทร์

ป ระเพณีของ "นายมี" กวีที่มีชีวิตอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 3 จากนิราศพระแท่นดงรัง คงไม่เกินความจริงในกวีความพรรณนาถึงความงามสง่าของอารามที่ได้ชื่อต่อมาว่า "วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม" สมเป็นวัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาโดยได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ต่อเนื่องหลายยุคสมัย โดยเฉพาะยุคพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องราวน่าสนใจพร้อมด้วยภาพอันตระการตาจะถูกถ่ายทอดตลอดในการ "ขรรค์ชัย-สุจิตต์ หัวรั้นกอดน่องท่องเที่ยว" ประจำเดือนพฤศจิกายน ผ่านเพจ "มติชนออนไลน์" เช่นเคย โดยครั้งนี้มีวิทยากรรับเชิญมากความสามารถอย่าง **ขรรค์ชัย ยอดพิชัย** จากกองบรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม ร่วมบอกเล่าถึงศิลปะที่แฝงนัยยะอันลึกซึ้ง

ขรรค์ชัย บุนปาน ประธานกรรมการ บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) และสุจิตต์ จะพาผู้ชมผ้านักท่องเที่ยวมากมายจากทั่วโลกที่เดินทางมาเยี่ยมเยือนวัดโพธิ์มหาศาลในทุกๆ วัน เพื่อตอบคำถามดังกล่าว พร้อมชมสถาปัตยกรรมอันวิจิตร ซึ่งชวนให้กลับตลึงจินตนาการย้อนหลังสู่ครั้งกรุงเก่า ซึ่งเป็นห้วงเวลาที่วัดแห่งนี้ถูกสร้างขึ้นท่ามกลางชุมชนการค้าคนจีนกับคนญวน มีชื่อว่า "วัดโพธาราม" หรือ "วัดโพ" สันนิษฐานว่ากลุ่มพ่อค้าในย่านดังกล่าวร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธในสยาม ไม่ว่าจะเชื่อชาติดั้งเดิมมาจากที่ใด

ต่อมา ในสมัยกรุงธนบุรี ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นวัดหลวง ครั้นเข้าสู่ยุครัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์ โปรดให้ปฏิสังขรณ์วัดโพธิ์ แล้วเคลื่อนย้ายพระพุทธรูปสำคัญจากเมืองเหนือมาประดิษฐานที่วัดแห่งนี้

จาก 'วัดราชบูรณะ' สู่วัดหลวง เปิดประวัติ 'วัดโพธิ์' มาจากไหน?

วลี "มาจากไหน?" กลายเป็นเสมือนลายเซ็นของ **สุจิตต์ วงษ์เทศ** คอลัมนิสต์เครือมติชนไปเรียบร้อยแล้ว หลังเจ้าตัวขยันสร้างผลงานที่ตั้งคำถามในประเด็นต่างๆ ทางประวัติศาสตร์พร้อมคำลงท้ายว่า มาจากไหน?

ความเป็นมาของวัดโพธิ์ก็เช่นกัน
กว่าจะกลายเป็นพระอารามหลวงอันเป็นที่ยึดมั่นศรัทธาของคนไทยทั่วทั้งอาณาจักร วัดโพธิ์ถูกสร้างขึ้นเมื่อไหร่กันแน่ เป็นวัดหลวงที่ไต่อย่างมาแต่เดิมหรือไม่ วัดโพธิ์ในแต่ละยุคสมัยเป็นฉากหลังของเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ไทยอย่างไร

ย้อนฉากประวัติศาสตร์ คืนสมณศักดิ์ 'พระพิมลธรรม'

วัดโพธิ์ยังเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์สำคัญในศาสนาจักรที่ถูกบันทึกไว้อย่างแจ่มชัดเมื่อ **พระพิมลธรรม** แห่งวัดโพธาราม ถูกพระเจ้ากรุงธนบุรีถอดยศจากการเป็นหนึ่งในคณะสงฆ์ที่ถวายพระพรว่า "พระสงฆ์ไม่ใคร่ให้รับราชสมณะจะได้บรรลุโสดาบัน"

ต่อมาเมื่อรัชกาลที่ 1 ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ โปรดให้คืนสมณศักดิ์เป็นพระพิมลธรรมตามเดิม เนื่องจากทรงเห็นว่าเป็นผู้มี "...สันดานสัตย์ซื่อคงดำรงรักษาพุทธศาสนาโดยแท้..."

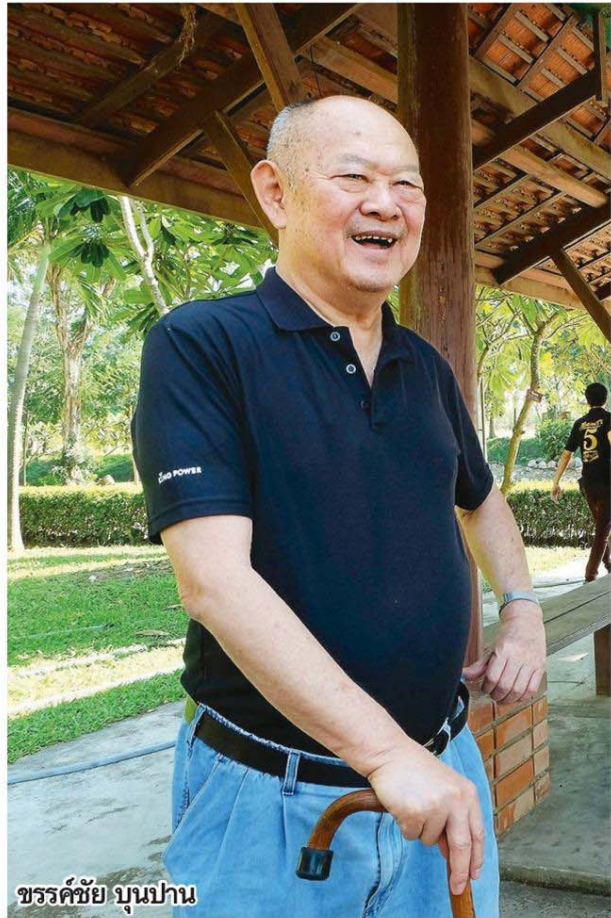

“เห็นวัดโพธิ์โสภณสถาพร
สง่างอนงามพริ้งทุกสิ่งอัน
ไอ้วัดโพธิ์เป็นวัดกษัตริย์สร้าง
ไม่โรยร้างรุ่งเรืองดังเมืองสวรรค์”

พระพิมพ์ลธรรมวัดโพธารามนี้ มีนามเดิมว่า ฉิม เกิดในยุคกรุงศรีอยุธยา สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เป็นภิกษุรูปสำคัญในกรุงรัตนโกสินทร์ รจนานหนังสือที่เกี่ยวข้องกับพระศาสนาและพระราชพงศาวดารหลายเรื่อง อาทิ สังคัตติยวงศ์, จุลยุทธกาลวงศ์ (ผูก 2), พระราชพงศาวดารฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ และมหายุทธการวงศ์ เป็นต้น ทั้งยังเป็นอาจารย์ของพระราชโอรสในรัชกาลที่ 1 คือ **พระองค์เจ้าวสุกรี** หรือ **สมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส** สมเด็จพระสังฆราช

ถอดรหัสสถาปัตยกรรมแห่งแผ่นดิน

มากกว่าตาสายตามสถาปัตยกรรมงดงามประณีตกันบ้าง ในการถ่ายทอดสดครั้งนี้ จะมีการพาทชมส่วนต่างๆ ของวัดพร้อมถอดรหัสที่แฝงไว้ในศิลปกรรมต่างๆ อย่างมีความหมาย อาทิ **พระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล** ซึ่งประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีเขียว สีขาว สีเหลือง และสีน้ำเงินเข้ม เป็นเจดีย์ประจำรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 4 ตามลำดับ **พระอุโบสถ** ซึ่งภายในอสังการด้วยภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติ ตอน ทรมานท้าวหมาชมพู **วิหารพระโลกนาถ** สถานที่ประดิษฐาน “พระโลกนาถ” พระพุทธรูปสำคัญครั้งกรุงเก่าซึ่งเคยตระหง่านอยู่ในวัดพระศรีสรรเพชญ์ พระนครศรีอยุธยา ก่อนรัชกาลที่ 1 โปรดให้อัญเชิญมาหลังกรุงแตก

ชรรค์ชัย บุนปาน

ปรากฏความตามจารึกในวิหารดังกล่าวตอนหนึ่งว่า

“พระโลกนาถศาสตราจารย์ปรักหักพัง เชิญมาแต่วัดพระศรีสรรเพชญ์กรุงเก่า ปฏิสังขรณ์เสร็จแล้วประดิษฐานในวิหารทิศตะวันออก...”

กำแพงแก้ว ที่วิจิตรพิสดารด้วยภาพสลักรามเกียรติ์ แม้เริ่มรางเลือนด้วยแดดฝนตามเวลาที่ผ่านไป แต่ยังมีคุณค่าไม่เสื่อมคลาย

จารึกวัดโพธิ์ มรดกความทรงจำแห่งโลก

อีกหนึ่งมุมที่สวยงามและสำคัญจนไม่อาจละเลย คือศาลารายที่

มากมายไปด้วยศิลปจารึก ซึ่ง **ขรรค์ชัยและสุจิตต์** จะพาชมพร้อมเล่าถึง การบูรณะวัดโพธิ์ครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อ พ.ศ.2374 โดยโปรดให้ จดจารึกวิชาความรู้หลากหลายบนแผ่นหินแล้วฝังบนผนังระเบียงคด รวมถึงอีกหลายจุดในอารามแห่งนี้ อาทิ ตำรายา, ตำนานมหาสงครามด, รั้ว กระบวนแห่กฐินพยุหยาตราทางสถลมารค และอื่นๆ

แม้ผ่านไปนานนับร้อยปี นอกจากเรื่องราวบนจารึกจะไม่ถูกหลงลืม ไปตามกาลเวลา ทว่า จารึก 1,440 แผ่นที่กลายเป็นโบราณวัตถุสำคัญ ในวันนี้ ยังได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น **“มรดกความทรงจำแห่งโลก”** โดย องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) เมื่อ พ.ศ.2554

ปริศนา ‘ตุ๊กตาอับเฉา’ ที่แท้ไม่ได้มาจากเมืองจีน?

มาถึงเรื่องราวของประติมากรรมสลักหินที่เรียกกันว่าตุ๊กตาอับเฉา ซึ่งมีมากมายในวัดโพธิ์ เดิมเข้าใจว่าเดินทางไกลมาจากเมืองจีน ทว่า ตุ๊กตาที่ วัดโพธิ์แห่งนี้ มีนักวิชาการตั้งข้อสังเกตว่าอาจไม่ได้มีหน้าที่เป็น “อับเฉา” ถ่วงเรือ หากแต่ทำขึ้นโดยฝีมือชาวยุโรปเพื่อประดับตกแต่งพระอาราม โดยเฉพาะ ดังเช่นที่ **ศานติ-นวรรตน์ ภัทติคำ** อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย และภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เชียงใหม่ เผยแพร่ในนิตยสารศิลปวัฒนธรรม ตั้งแต่ พ.ศ.2553 เนื่องจากพบ

ว่าในสำเนาจารึกเรื่องการปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ สมัย ร.3 ได้ระบุ ที่มาของหินสำหรับใช้จำหลักเป็นเครื่องประดับศิลาจีนเหล่านี้ เช่น **“สิลา เมืองชลบุรี สิลาสายเกาะสีชัง สิลาเขาสำเภาเมืองลพบุรี สิลาเขาสำเภา สิลาเมืองสุโขทัย”** เป็นต้น

ประเด็นนี้ **ธัชชัย ยอดพิชัย** กองบรรณาธิการนิตยสารศิลป วัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมในวัดวาอารามจะขยายความ ให้รับชมไปพร้อมๆ กัน ไม่เพียงเท่านั้น ยังเตรียมข้อมูลเข้มข้นด้าน ประวัติศาสตร์ศิลปะเพื่อนำเสนออย่างลึกซึ้ง

โรงละครทำเตียน และ ก.ศ.ร.กุหลาบ สามเงรวัดโพธิ์

ไม่เพียงเรื่องราวเกี่ยวกับวัดโพธิ์เท่านั้น หากแต่ประวัติศาสตร์ของ ย่านเก่าในบริเวณดังกล่าวก็จะถูกนำมาบอกเล่าในรายการอีกด้วย โดย ย้อนหลังให้รับฟังตั้งแต่ก่อน พ.ศ.2000 ครั้งยังไม่ได้สร้างวัด กระทั่งเป็นที่อยู่อาศัยและค้าขายของพ่อค้า เรียกย่าน “บางจีน” ของพ่อค้าจีน และ “ฮาเตียน” ของพ่อค้าญวนจากเมืองฮาเตียน ซึ่งคาดว่าเป็นที่มาของชื่อ ทำเตียน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 มีการสร้างโรงละครปรีณซ์เธียเตอร์ของ เจ้าพระยามหิธรศักดิ์อิฐารัง (เพ็ง เพ็ญกุล) ตกแต่งอย่างวิจิตรตระการตา เป็นที่ฮือฮาในสังคมสยามยุคนั้นอย่างยิ่ง

สุจิตต์ วงษ์เทศ

ในช่วงเวลาก่อนหน้านั้นเล็กน้อย ยังมีเรื่องราวของบุคคลที่สร้างสีสันให้ประวัติศาสตร์ไทยอย่าง ก.ศ.ร.กุหลาบ ซึ่งมีช่วงชีวิตที่เกี่ยวพันกับวัดโพธิ์ โดยเคยบวชเป็นสามเณรที่วัดแห่งนี้ระหว่างปี 2381-2390 ภายตัวเป็นลูกศิษย์สมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรสในช่วงท้ายๆ ของการปฏิสังขรณ์วัดโพธิ์ครั้งใหญ่สมัยรัชกาลที่ 3 ได้ฉายาว่า “เกศโร” อันเป็นที่มาของนามปากกา ก.ศ.ร. นั่นเอง

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของเรื่องราวน่าสนใจที่จะเกิดขึ้นในรายการ “ขรรค์ชัย-สุจิตต์ ทวีร์ทอดน่องท่องเที่ยว” ตอน วัดโพธิ์โสภณสถาน คอประวัติศาสตร์ อีกทั้งแฟนคลับสองกุมารสยามห้ามพลาด

รายการ “ขรรค์ชัย-สุจิตต์ ทวีร์ทอดน่องท่องเที่ยว” ตอน วัดโพธิ์โสภณสถาน

ถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊ก มติชนออนไลน์ www.facebook.com/matchononline จันทร์ที่ 20 พ.ย.นี้ เวลา 10.00 น.

พรรณราย เรือนอินทร์ เรื่อง นราธิป ทองถนอม ภาพ